

Robert Mugabe blev sværget ind som præsident i 2013 igen-igen. Han havde lært af valget i 2008, hvor han måtte bruge vold og magt for at hive valgsejren hjem.

FOTO: REUTERS/SCANPIX

Tveægget. Hvordan kan det være, at diktatorer nogle gange bliver væltet, andre gange styrket, når de udskrives valg mellem forskellige partier? Nye data understreger, at man også skal holde øje med regimets økonomi og embedsværk.

Når diktatoren udskrives valg

AF MERETE BECH SEEBERG

*Ph.d.-stipendiat
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet*

Gennem de seneste årtier har flerpartivalg spredt sig til det meste af verden, godt hjulpet på vej af vestligt pres for demokrati og menneskerettigheder. Faktisk holder flertallet af verdens diktatorer i vore dage valg, hvor oppositionspartier får lov til at deltage.

Nogle gange bliver disse valg – som vi så det i Serbien, Georgien, Ukraine og Kirgisistan under de såkaldte »farverevolutioner« mellem 2000 og 2005 – magthavernes endeligt. I andre tilfælde, herunder i Zimbabwe og Malaysia, synes valgene tværtimod at cementere deres magt. Hvordan kan vi forklare dette paradoks? Hvorfor bidrager autoritære flerpartivalg nogle gange til at stabilisere regimet og andre gange til dets sammenbrud?

Den hidtidige forskning har været ude af stand til at besvare dette spørgsmål. Faktisk har forskerne været rygende uenige om, hvilke virkninger autoritære flerpartivalg har. Nogle har påpeget, at sådanne valg ofte undergraver autoritære regimer og ligefrem kan bane vejen for demokrati. Andre fremhæver, at diktatorer udnytter den demokratiske facade til at befæste deres greb om magten.

Disse påstande virker uforenelige, men faktisk kan begge perspektiver godt have noget på sig. I en ny ph.d.-afhandling viser jeg, at virkningerne af valg i autokratier afhænger af tre faktorer: Om magthaverne har adgang til et effektivt bureaukрати, om de kan læne sig op ad et stærkt undertrykkelsesapparat, og om de kontrollerer landets økonomiske aktiviteter. Hvis de besidder disse »autoritære kapaciteter«, bidrager valg til at stabilisere regimet; hvis det ikke er tilfældet, øger valg i stedet sandsynligheden for regimesammenbrud.

Argumentet er ligetil. Diktatorer kan udnytte en effektiv administration til at indsamle ressourcer og manipulere befolkningen. Militær og politi kan bruges til at undertrykke og sikre orden i eget hus, og kontrol over økonomien gør det nemmere at sikre sig støtter og afpresse fjenderne. Et skævt mediebillende gør det muligt at hænge oppositionen ud og lovprise den sid-

dende regering. En trussel om firing, hvis man er offentligt ansat og støtter oppositionen, kan få mange på andre tanker, ligesom udsigten til tæsk typisk afholder folk fra at deltage i systemkritiske demonstrationer. Endelig kan udsigten til lukrative poster være en for stor fristelse for potentielle kritikere.

Hvis diktatorer ikke har adgang til disse autoritære kapaciteter, vil oppositionen derimod kunne udfordre regimet ved at mobilisere storstilede protester og skabe splid i magteliten, så valgene kan blive diktatorernes endeligt. De tilsyneladende paradoksale virkninger af valg i autokratier er med andre ord slet ikke så paradoksale, når regimets kapaciteter tages i betragtning.

I min afhandling har jeg undersøgt disse påstande ved hjælp af statistiske analyser, som er baseret på et datasæt over alle autoritære regimer i verden i perioden 1960-2008. Resultaterne er ret entydige. Hvis magthaverne råder over et effektivt bureaukрати, mindskes sandsynligheden for regimesammenbrud, når der afholdes valg. Økonomisk kontrol i form af en stor offentlig sektor, regulering af det private marked samt indtægter fra naturressourcer såsom olieproduktion har en lignende virkning. Til gengæld understøtter analyserne ikke, at et stærkt undertrykkelsesapparat spiller en rolle for følgerne af valg, uanset om vi ser på størrelsen af landets militærudgifter eller antallet af militærpersoner.

Endelig tyder resultaterne på, at autoritære regimer er mest tilbøjelige til at bryde sammen efter valg, hvis de både har ineffektive bureaukratier, et svagt militær og mangler kontrol over økonomiske ressourcer. Generelt set underbygger de statistiske analyser dermed hovedargumentet. Det er dog ikke helt ligetil at måle de autoritære kapaciteter præcist. Derudover er det jo ikke sikkert, at de identificerede sammenhænge skyldes de teoretiske argumenter, der er fremsat ovenfor.

Derfor har jeg suppleret med dybdegående studier af en række lande. De giver mulighed for at undersøge, hvordan magthaverne, oppositionen og den almene befolkning faktisk reagerer under valgkampe. Kan stabile autoritære regimer forklares med, at magthaverne udnytter deres kapaciteter til at manipulere valgene og dermed påvirke den interne elite,

oppositionen og befolkningen, sådan som det teoretiske argument forudsiger?

En nærmere granskning af valget i Filippinerne i 1986 og valget i Malaysia i 1990 gør det muligt at sige noget mere præcist herom. I Filippinerne fandt valget sted under en diktator, Ferdinand Marcos, der hverken rådede over et effektivt bureaukрати, et stærkt sikkerhedsapparat eller kontrol over økonomien. I denne situation førte valget til regimesammenbrud. Ganske vist formåede præsident Marcos i første omgang at stjæle valget. Men den åbenlyse valgsvindel gav bagslag. Marcos' støtter fik kolde fødder, og han kunne ikke trække på et stærkt og loyalt undertrykkelsesapparat. Han måtte derfor flygte over hals og hoved, da folkelige protester blussede op.

I Malaysia forblev regimet under Mahathir Mohamad til gengæld stabilt. Her udnyttede regeringspartiet både det stærke bureaukрати og sin kontrol med økonomien til at manipulere valget til egen fordel. Eliten forblev loyal, oppositionens valgkampagne blev effektivt saboteret, og den solide valgsejr bidrog til yderligere at afstive diktaturet, som slet ikke fik brug for at sætte militær og politi ind.

EN analyse af valgene i henholdsvis 2008 og 2013 i Zimbabwe nuancerer dog historien en smule. Zimbabwes diktator Robert Mugabe gik ind til valget i 2008 med gode kort på hånden, idet han havde adgang til et relativt stærkt statsapparat og kontrollerede store dele af økonomien. Men Mugabe manipulerede ikke med valget i det forventede omfang ved eksempelvis at ændre på valgdistrikterne, forhindre populære oppositionskandidater i at stille op, chikanere de andre partiers møder og lægge pres på de offentligt ansatte. I stedet faldt han tilbage på sit undertrykkelsesapparat, da det stod klart, at han kunne risikere at tabe valget.

Denne strategi var ikke uden omkostninger. Godt nok vandt Mugabe og hans parti valget, men uden at opnå den ønskede legitimitet. Ved valget i 2013 var Mugabes strategi tydeligt påvirket af erfaringerne fra 2008. Selvom han stadig gjorde brug af vold og undertrykkelse, benyttede styret nu i langt højere grad mere subtile teknikker. Denne gang havde afholdelsen af valget de forventede effekter. Regimets fortsatte eksistens blev ikke truet; tværtimod

kom det styrket ud af valget. Udviklingen i Zimbabwe viser altså, at visse autokratier ikke er blege for at ty til rå vold, når det gælder – og at dette kan være tilstrækkeligt til at fastholde magten, selvom mere subtile teknikker generelt virker bedre.

Resultaterne har en række vigtige perspektiver. For det første viser min afhandling, at det er afgørende at identificere de bagvedliggende strukturer, der former og begrænser de politiske aktørers valg. Selvom elitens og oppositionens handlinger ved første øjekast synes afgørende, er de ofte påvirket af underliggende strukturer såsom de autoritære kapaciteter beskrevet ovenfor.

For det andet fortæller resultaterne os noget om, hvilke forskelle der er diktaturer imellem. I de seneste årtier har en række forskere argumenteret for, at det frem for alt er væsentligt at forstå overordnede forskelle mellem autoritære regimetyper. Disse sondringer har ført til en række banebrydende studier, der eksempelvis viser, at militærregimer er mindre stabile end monarkier og partidiktaturer. Men denne litteratur har haft en tendens til at ignorere de mere specifikke regimekapaciteter, der er nævnt i denne artikel. Afhandlingens resultater viser, at vi er nødt til at tage disse forhold i betragtning, hvis vi vil forstå diktaturers styrker og svagheder bedre.

Endelig understreger analyserne, hvor vanskeligt det er at forsøge at fremme demokrati. Hverken flerpartivalg eller det at styrke statsapparater i udviklingslande udgør sikre måder at udbrede demokrati på. Derimod kan disse to faktorer i kombination bidrage til, at diktaturer opretholdes og yderligere styrkes. Valg i autokratier er et tveægget sværd – i hvert fald hvis målet med bestræbelserne er demokratisering.

Merete Bech Seeberg, »The Power to Control: How State Capacity and Economic Control Condition the Effect of Authoritarian Elections on Regime Stability«. Ph.d.-afhandling, der forsvares 29. maj på Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

Dette var den sidste artikel i en serie på fire, hvor forskere fra statskundskab på Aarhus Universitet har givet læserne smagsprøver på deres forskningsprojekt i konflikt og demokratisering.